ВІДГУК

офіційного опонента, кандидата педагогічних наук,
доцента кафедри образотворчого мистецтва та дизайну
Житомирського державного університету імені Івана Франка
Колесник Наталії Євгенівни
на дисертаційне дослідження *Афанасьєвої Наталії Анатоліївни*
«Професійна підготовка викладачів сфери дизайну до забезпечення
спеціальних дисциплін» представлене на здобуття ступеня доктора філософії
за спеціальністю 011 – Освітні, педагогічні науки
галузі знань 01 Освіта / Педагогіка

Актуальність теми виконаної роботи та зв'язок із планами відповідних галузей науки.

Дисертаційне дослідження Афанасьєвої Наталії Анатоліївни «Професійна підготовка викладачів сфери дизайну до забезпечення спеціальних дисциплін» присвячене актуальній і суспільно значущій проблемі сучасної професійної та мистецької освіти. Актуальність теми зумовлена динамічними трансформаціями сфери дизайну в умовах цифровізації суспільства, розвитку креативних індустрій, інтеграції інноваційних технологій у художньо-проєктну діяльність та необхідністю модернізації системи підготовки кадрів для галузі дизайну.

Сучасний дизайн виступає не лише сферою художньо-естетичної діяльності, а й важливим інструментом формування візуальної культури суспільства, розвитку креативної економіки та національної культурної ідентичності. У зв'язку з цим особливої ваги набуває проблема професійної підготовки викладачів сфери дизайну, здатних забезпечувати викладання спеціальних дисциплін на високому науково-методичному, технологічному та практикоорієнтованому рівнях. Сучасний викладач дизайну має поєднувати компетентності дослідника, методолога, креатора, практика-професіонала, фасилітатора та тьютора, оперативно реагуючи на зміни у сфері цифрових технологій, дизайн-проєктування та візуальних комунікацій.

Дисертантка слушно акцентує увагу на існуванні низки суперечностей між сучасними потребами індустрії дизайну та недостатньою адаптивністю змісту професійної підготовки викладачів сфери дизайну; між суспільним запитом на висококваліфікованих педагогів і недостатнім рівнем розвитку навчально-методичного забезпечення спеціальних дисциплін; між високими вимогами до інструментальної та цифрової компетентності викладачів і обмеженими можливостями системи неперервної професійної освіти. Виявлені суперечності переконливо обґрунтовують доцільність і своєчасність теми дослідження.

Важливого значення набуває й те, що у роботі враховано сучасні тенденції розвитку дизайн-освіти, зокрема впровадження цифрових технологій, інтеграцію принципів етнодизайну, орієнтацію на міжнародний досвід професійної підготовки фахівців сфери дизайну та адаптацію української дизайн-освіти до

європейського освітнього простору. Наукова новизна дослідження полягає у розробленні та теоретичному обґрунтуванні структурно-організаційної моделі професійної підготовки викладачів сфери дизайну до забезпечення спеціальних дисциплін спеціальності 022 «Дизайн» (нині – В2 Дизайн).

Дисертаційне дослідження виконано відповідно до науково-дослідної роботи «Освітня політика якості й безпеки життєдіяльності соціокультурних форм для сталого розвитку України» (ДР № 0122U000046, 2022 – 2024 рр.). Тему дисертації уточнено рішенням вченої ради Український державний університет імені Михайла Драгоманова (протокол № 1 від 28 серпня 2025 р.).

Отже, з огляду на актуальність, наукову новизну, практичну значущість та недостатній рівень розробленості означеної проблематики, тема дисертаційного дослідження Афанасьєвої Н.А. «Професійна підготовка викладачів сфери дизайну до забезпечення спеціальних дисциплін» є своєчасною, актуальною та повністю відповідає напрямам розвитку педагогічної науки й мистецької освіти.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків та рекомендацій.

Аналіз змісту дисертаційної роботи, анотації та наукових публікацій Афанасьєвої Наталії Анатоліївни засвідчує належний рівень обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, їх логічну послідовність, достовірність та відповідність поставленій меті й завданням дослідження. Наукові результати дисертації ґрунтуються на комплексному теоретико-методологічному аналізі проблеми професійної підготовки викладачів сфери дизайну до забезпечення спеціальних дисциплін, а також на використанні сучасних підходів до організації мистецької та дизайн-освіти.

Достовірність і наукова вірогідність отриманих результатів забезпечуються чітким визначенням об’єкта, предмета, мети та завдань дослідження, коректним формулюванням наукового апарату, логічністю структури дисертації та послідовністю викладу матеріалу. Дисертанткою застосовано комплекс взаємопов’язаних методів дослідження, зокрема теоретико-аксіологічний, дефінітивний, контент-аналіз, компаративний аналіз, метод аналогій та асоціацій, формально-логічний аналіз, педагогічний експеримент і статистичні методи обробки результатів, що забезпечило всебічне вивчення досліджуваної проблеми та об’єктивність сформульованих висновків.

Структура дисертації є логічною та цілісною, відповідає поставленим завданням і дозволяє комплексно розкрити проблему професійної підготовки викладачів сфери дизайну. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків до розділів, загальних висновків, списків використаної літератури та джерел, додатків. У першому розділі здійснено ґрунтовний дефінітивний і теоретико-аксіологічний аналіз проблеми, у другому – обґрунтовано методичні аспекти професійної підготовки викладачів сфери дизайну, у третьому – представлено розроблення, упровадження та верифікацію структурно-

організаційної моделі професійної підготовки викладачів сфери дизайну до забезпечення спеціальних дисциплін.

Наукові положення дисертації базуються на значній джерельній базі, що охоплює вітчизняні та зарубіжні праці з проблем дизайн-освіти, педагогіки мистецтва, професійної підготовки викладачів, цифровізації освітнього процесу та сучасних підходів до проєктної діяльності. Дисертанткою здійснено змістовний аналіз нормативно-правового забезпечення професійної підготовки викладачів сфери дизайну, міжнародного досвіду розвитку дизайн-освіти та сучасних концепцій людиноцентричного й міждисциплінарного дизайну.

Важливим свідченням обґрунтованості результатів є проведення педагогічного експерименту щодо верифікації розробленої структурно-організаційної моделі професійної підготовки викладачів сфери дизайну до забезпечення спеціальних дисциплін, а також розроблення критеріального апарату оцінювання рівнів сформованості відповідної здатності. Практична значущість дослідження підтверджується впровадженням його результатів в освітній процес Українського державного університету імені Михайла Драгоманова, Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка та Арт академії сучасного мистецтва імені Сальвадора Далі.

Обґрунтованість і достовірність результатів також підтверджуються апробацією основних положень дисертації на міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференціях, а також публікацією результатів дослідження у фахових наукових виданнях. Основні положення дисертації висвітлено у 9 наукових працях, з яких 4 – у фахових виданнях України.

Отже, наукові положення, висновки та рекомендації, сформульовані у дисертації Афанасьєвої Наталії Анатоліївни «Професійна підготовка викладачів сфери дизайну до забезпечення спеціальних дисциплін», є достатньо обґрунтованими, достовірними та мають належний теоретичний і практичний рівень. Дисертаційне дослідження засвідчує високий рівень наукової підготовки дисертантки, її здатність до самостійного наукового пошуку та розв'язання актуальної проблеми сучасної педагогічної науки й дизайн-освіти.

Найбільш суттєві наукові результати, що містяться у дисертації.

До найбільш вагомих наукових результатів дисертаційного дослідження Афанасьєвої Наталії Анатоліївни слід віднести:

– теоретичне обґрунтування проблеми професійної підготовки викладачів сфери дизайну до забезпечення спеціальних дисциплін в умовах цифровізації та модернізації дизайн-освіти;

– уточнення ключових понять дослідження та визначення педагогічних умов ефективної професійної підготовки викладачів сфери дизайну;

– розроблення авторської структурно-організаційної моделі професійної підготовки викладачів сфери дизайну до забезпечення спеціальних дисциплін;

– визначення критеріїв, показників і рівнів сформованості готовності викладачів сфери дизайну до професійної діяльності;

– експериментальне підтвердження ефективності запропонованої моделі та розроблення практичних рекомендацій щодо її впровадження у систему мистецької освіти.

Отримані результати мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення для розвитку сучасної дизайн-освіти й професійної педагогіки.

Значення для науки і практики одержаних автором результатів.

Дисертаційне дослідження Афанасьєвої Наталії Анатоліївни має вагоме значення для розвитку педагогічної науки, мистецької освіти та сучасної дизайн-освіти. Наукова новизна роботи полягає у комплексному дослідженні проблеми професійної підготовки викладачів сфери дизайну до забезпечення спеціальних дисциплін, а також у розробленні та теоретичному обґрунтуванні структурно-організаційної моделі такої підготовки.

Практичне значення одержаних результатів полягає у можливості використання розроблених авторкою методичних підходів, критеріїв оцінювання та практичних рекомендацій у процесі професійної підготовки викладачів сфери дизайну у закладах вищої освіти. Запропоновані результати можуть бути використані під час удосконалення освітньо-професійних програм спеціальності В2 «Дизайн», розроблення навчально-методичного забезпечення спеціальних дисциплін, а також у системі підвищення кваліфікації педагогічних працівників мистецького спрямування. Важливим є й те, що результати дослідження сприяють модернізації сучасної дизайн-освіти відповідно до вимог цифровізації, міждисциплінарності та європейського освітнього простору.

Оцінка змісту дисертації та її завершеність.

Структура дисертації Афанасьєвої Наталії Анатоліївни є логічною, цілісною та завершеною. Робота складається зі вступу, трьох взаємопов'язаних розділів, висновків до розділів, загальних висновків, списку використаних джерел і додатків. Зміст дисертації послідовно розкриває основні положення дослідження, відповідає визначеній меті та поставленим завданням.

Науковий апарат дослідження сформульовано коректно. У вступі обґрунтовано актуальність теми, визначено об'єкт, предмет, мету, завдання, методи дослідження, розкрито наукову новизну, теоретичне й практичне значення отриманих результатів, наведено відомості про апробацію та впровадження результатів дослідження.

У першому розділі здійснено ґрунтовний теоретико-методологічний аналіз проблеми професійної підготовки викладачів сфери дизайну, уточнено ключові поняття дослідження, проаналізовано сучасний стан дизайн-освіти та окреслено основні суперечності у системі професійної підготовки викладачів спеціальних дисциплін.

У другому розділі обґрунтовано педагогічні умови професійної підготовки викладачів сфери дизайну, розроблено структурно-організаційну модель підготовки до забезпечення спеціальних дисциплін, визначено її компоненти, критерії, показники та рівні сформованості відповідної готовності.

У третьому розділі представлено результати педагогічного експерименту щодо перевірки ефективності запропонованої моделі, наведено аналіз результатів експериментальної роботи та підтверджено позитивну динаміку сформованості готовності викладачів сфери дизайну до забезпечення спеціальних дисциплін.

Висновки до розділів та загальні висновки є логічними, обґрунтованими й повною мірою відображають результати проведеного дослідження. Додатки доповнюють основний зміст дисертації та конкретизують окремі аспекти дослідження.

Основні положення та результати дисертації висвітлено у наукових публікаціях авторки, що підтверджує завершеність дослідження та належний рівень апробації його результатів.

Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації.

Попри вагомі теоретичні та практичні результати дисертаційного дослідження Афанасьєвої Наталії Анатоліївни, вважаємо за доцільне висловити окремі зауваження та побажання, які мають переважно дискусійний і рекомендаційний характер.

1. У дисертації ґрунтовно висвітлено тенденції розвитку дизайн-освіти, проте доцільним було б ширше представити порівняльний аналіз зарубіжного досвіду професійної підготовки викладачів сфери дизайну, зокрема практики провідних європейських мистецьких і дизайнерських шкіл.
2. Значну увагу авторкою приділено цифровізації дизайн-освіти та впровадженню інноваційних технологій, однак питання використання штучного інтелекту в процесі професійної підготовки викладачів сфери дизайну могло б бути розкрито більш детально з урахуванням сучасних тенденцій розвитку цифрового дизайну.
3. У роботі визначено педагогічні умови та структурно-організаційну модель професійної підготовки викладачів сфери дизайну, однак окремі критерії та показники оцінювання рівнів сформованості готовності до забезпечення спеціальних дисциплін потребують більш детального пояснення та конкретизації.
4. У дисертації акцентовано увагу на професійних і методичних компетентностях викладачів сфери дизайну, проте психологічний аспект професійної адаптації молодих викладачів до сучасного освітнього середовища та роботи в умовах цифрової трансформації висвітлено недостатньо.

Водночас зазначені зауваження не знижують загальної позитивної оцінки дисертаційного дослідження Афанасьєвої Наталії Анатоліївни «Професійна підготовка викладачів сфери дизайну до забезпечення спеціальних дисциплін», його наукової новизни, теоретичної та практичної значущості, а також актуальності для сучасної педагогічної науки й мистецької освіти.

Висновок.

Аналіз дисертації, анотації та наукових публікацій Афанасьєвої Наталії Анатоліївни дає підстави для висновку, що дисертаційне дослідження «Професійна підготовка викладачів сфери дизайну до забезпечення спеціальних дисциплін» є самостійною, завершеною науковою працею, у якій отримано нові науково обґрунтовані результати, що мають важливе теоретичне та практичне значення для педагогічної науки, мистецької та дизайн-освіти.

Дисертація вирізняється актуальністю, науковою новизною, належним рівнем теоретичного узагальнення, практичною спрямованістю та логічною завершеністю. Основні положення, висновки й рекомендації є достатньо обґрунтованими, достовірними та пройшли належну апробацію.

Дисертаційна робота відповідає вимогам до дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії, затвердженим Наказом Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 р. № 40 (зі змінами), а також вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44, а її авторка Афанасьєва Наталія Анатоліївна заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 011 – Освітні, педагогічні науки.

Офіційний опонент:
кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри образотворчого мистецтва
та дизайну Житомирського державного
університету імені Івана Франка Наталія КОЛЕСНИК

ПІДПИС ЗАСВІДЧУЮ:
Начальник відділу кадрів Житомирського
державного університету
імені Івана ФРАНКА
22.05.2026р.

ВІДДІЛ КАДРІВ
І. к. 02125208 Україна